

un Mistral té dret a gran respecte. ¿Per què *rouille* no tindria caràcter postverbal, a diferència de *roil/rovilh/rovel*? En el Bloch-W. l'ilegim del masculí que «bien que moins fréquent que le féminin»; però «fréquent»? La freqüència patuesa, en un estat lingüístic com el de França importa ben poc; si és en l'època clàssica, molt poc més, si és en francès mitjà, qui sap. Crida l'atenció que aquí Bloch-Wartburg s'abstinguin de donar (notablement en aquesta obra) les dates inicials de *rouille* i *roil*. I al capdavant el que importa més aquí és el conjunt geogràfic i romànic. Ni tan sols el fet que -IGO, -IGINIS, tingui gènere femení com el fr. mod. *rouille* és segur que tingui un veritable significat en termes romànics (en cast., en oc. etc. aquell sufix passa al gènere masculí).

M'inclino a creure que aquí estem en presència de fets de romànic antic, no pas de llatí vulgar.

En tot cas és interessant en aquesta qüestió el que passa en les llengües romàniques no gàl·liques. El llatí *ROBĪGO*, -INIS, s'ha mantingut, amb evolució fonètica sense anomalia, en sard *rundzu/arrunu*, en reto-romànic (*ruuna/ravegen/arviġan*, -uġan), REW, 7348 i va deixar descendència en la faixa oriental del domini castellà; per més que en cast. propi, en it i en port. hagin predominat els altres tipus *AERUGINE*/-*RIGINE* (*ruggine*,³ *orin*) o *FERRUGINEM* (*ferrugem*); però hi ha gué la continuació directa i normal de *ROBĪGINEM* en l'arag. ant. *rovin* [1300, Fueros de Tilander i altres de posteriors], i avui resta en una gran part de l'Alt Aragó: *řobin* a la vall de Gistau (Plan, Gistaín: Casac, BDC xxiv, 179), Vall de Vio (VKR x, 234) i crec que a Bielsa, on almenys veig el verb derivat en -á-se: «este fierro s enřobina» 1965 (més a l'O. i el Sud se li ha superposat *roña*: Echo, Ansó, Casp, Puebla de Ixar: Casac); pogué haver-hi continuïtat fins a la zona SE on avui encara és *rubin* a Albacete (RFE xxvii, 242n.) i a les muntanyes d'Almeria (1937), i *robin* usaren dos escr. murcians de relleu de 1640 i 1689.

Una refecció d'això fou un tipus romànic *ROBUGO, -INIS, amb un canvi de sufix ben normal, tal com hi ha gué *AERIGO/AURI*- (> cast. *ORIN*, *DCEC*) al costat d'*AERUGO/AURUGO*: port. dial. *rebuja* «espècie de sarna dos porcos, que se cura com enxofre e toucinho, quando muito forte, *rebuĵao*» (Vila-Real, *RLus* xii, 119), engad *arvĵan*: d'aquí a l'arag. de Llitera el *rebuĵ* «moho, orin» a Binéfar (Coll Altabás) i a Fonz (ZRPb xlv, 239), *rebuĵoso* «tomado de orin» (Peralta, Boraio), *enrebuĵado* «oxidado» (Boraio).

Certament no és pas segur, però sí versemblant que una forma interessant i afí d'aquestes o del cat. *rovel*, vagi existint en mossàrab; car el Priorat és ja lluny de la frontera lingüística aragonesa, i a Poboleta, entre els penyalars del Montsant, s'ha recollit «*rubí*, engrut vermellós que el suor deixa a la roba» (Pinyas, *Butll. Cl. Pir. Tssa* ii, 171), valencià occid. *robi* «orin, mugre», *robinós* «mohoso, mugriento» (Escrig 1851, potser també a la zona alcoiana, puix que el MGadea ho esmena en *rovi*), des del Priorat hi pot haver o hi haurà hagut continuïtat fins a la nostra Llitera, on tenim el mot inequívocament en el seu

sentit primari:

Griera va anotar *řubi* 'rovell' a Peralta de la Sal (ZRPb xlv, 239), Barnils a Fraga (BDC iv, 28) i *AlcM* a Tamarit; Casac *řobi* a Calaceit (1923), si bé aquí designa el 'verdet', a diferència de *řobel*. És probable que el resultat de *ROBI(G)INEM* en el mossàrab de l'Ebre i Val. fos *řubi(t)n* o -ine, i que tot això no en siguin més que lleus catalanitzacions.

També és possible que hi vagi existir encara una altra variant, i de data ben antiga, per més que aquí només en trobem pocs i incerts indicis: el ll. *aurugo* 'rovell' està traduït en el nostre *RMa* un mot en lletres aràbigues *ru'ya* (p. 263): ¿seria un representant de *ROBIGO*/-*UGO*, o del nostre tipus *rovell* amb el qual van el gascò (*ar*)*roulb* i el fr. *roulle*? Ni una cosa ni l'altra no són massa difícils, però ben incertes. Car no n'hi ha confirmació en cap altra font, ni en el mateix vocabulista de *RMa*.

A la part llat-arab el *Vocabulista* torna a portar *ru'ya* a la p. 627, però aquí és com a traducció del ll. *videre*. També cal, doncs, sospitar que aquí tinguem un mot verament aràbic, de l'arrel *r'y* 'veure'. No havent-hi mai indicacions semàntiques concretes en aquest precís i antic *Vocabulista* dels arabistes catalans del S. XIII, això no pot mirar-se com una conclusió més o menys sòlida, en primer lloc perquè és fàcil que si sobrevisqués tal mossarabisme fins a l'àrab espanyol del S. XIII s'hagués contaminat o refós amb l'arrel aràbiga *r'y*; després per la imprecisió de sentit que implica, en el sistema del *RMa* la inclusió entre les glosses hispano-aràbigues referents a la idea de «videre»: es pot tractar d'un color o de qualsevol cosa que afecti la vista i llavors tornem a la idea de 'rovell'; a la p. 109 torna a registrar el mot en lletres aràbigues però amb la traducció ll. «aurora». Hi ha motiu per sospitar que o *aurora* o *aurugo* siguin errors de còpia l'un per l'altre i fins si *aurora* és correcte es pot tractar dels tons rogents, rovellats, de l'alba: el mot aràbic *danab* també va entre les traduccions aràbigues del ll. *aurora*, però aquí més aclarit, mitjançant una glossa de peu de pàgina «quando apparet aurora».

Resta tot això enlaira i no hi insistirem tant si no trobéssim algun indicatiu encara més clar, que els de l'Ebre i Lliria-Alcoi, que el mot existí en mossàrab: *řovĵn* m. «rovell del ferro» i *řovĵnar* «rovellar» tots dos anotats a Crevillent i Guardamar, extrem S del nostre domini, segons *AlcM*, formes evidentment autòntiques, impossibles d'explicar per cap influència castellana, vista la -ny, i no sabem si recollides per Barnils o per SGuarner, que també s'interessà especialment per aquella zona.

Tot això almenys té la virtut de mostrar-nos que enlloc de la Romània no hi ha cap forma en -ICULA per al nom del rovell, sinó en el Nord de França, i un poc en el Sud, mentre que amb gran extensió el romànic primitiu restava fidel al ll. *ROBIGINEM* — o *RUBIGINEM* que de totes dues maneres es troba en els mss. clàssics —, mot de l'arrel de *RŪBĒRE* 'ser vermellós, enrojolar-se' de *rubicundus* 'rogenc' (mot del llatí «etern», des de Varró), *rubidus* des de Plaute, *robesus*